

sygn. akt I C 29/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 14 kwietnia 2023 r.

Sąd Rejonowy w Łęczycy, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Wojciech Wysoczyński

Protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Retkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 marca 2023 r. w Ł.

sprawy z powództwa (...), (...). z siedzibą w M. V. (...)

przeciwko P. B.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 917 zł. (dziewięćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie naliczanymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sędzia Wojciech Wysoczyński

Sygnatura akt I C 29/23

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 6 grudnia 2022 roku, powód (...)(...). z siedzibą w M. V., reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika radcę prawnego wystąpił o zasądzenie od pozwanego P. B. kwoty 3.379,52 zł wraz z odsetkami w wysokości 2-krotności odsetek ustawowych za opóźnienie, które są równe stopie referencyjnej NBP i 5,5 procentowych od dnia 2022-06-10 do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego według norm przepisanych / pozw k. 3-36 /.

W dniu 5 stycznia 2023 roku, Sąd Rejonowy w Łęczycy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym uwzględniający roszczenie pozwu / nakaz zapłaty k. 49/.

W sprzeciwie pozwany, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika w osobie radcy prawnego wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Pozwany kwestionował żądanie co do zasady i wysokości. W uzasadnieniu swego stanowiska procesowego strona pozwana podniosła również zarzut nieważność umowy z powodu nadmierności kosztów / sprzeciw k. 54 – 57/.

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe.

Sąd Rejonowy ustalił:

Powód w dniu 14 lutego 2020 roku, zawarł w formie elektronicznej z poprzednikiem prawnym powoda - (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. umowę pożyczki (...). Pożyczka została udzielona pozwanemu na następujących warunkach: całkowita kwota pożyczki 8.185,30 zł. opłata przygotowawcza 550 zł., prowizja 7.618,48

zł., odsetki umowne 1.086,71 zł., kwota pożyczki do spłaty 17.440,49 złotych. Pożyczka została zawarta na okres 130 tygodni /bezsporne, umowa k. 24-29/.

Kwota 3.000 złotych została wypłacona na rachunek bankowy pozwanego, zaś pozostała kwota została przekazana na spłatę uprzednio zaciągniętych zobowiązań przez pozwanego u poprzednika prawnego powoda / potwierdzenie przelewu k. 60-61 /.

Pozwanemu przedstawiono do podpisu gotową, wypełnioną danymi umowę. Pozwany był pozbawiony możliwości negocjowania warunków umowy. Pozwany nie był informowany przez pożyczkodawcę o opłatach dodatkowych związanych z pożyczką / zeznania pozwanego rozprawa z dnia 14 marca 2023 roku 00:01:46 /.

Powód zawarł z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. umowę poręczenia zobowiązania Pozwanego, wynikającego z umowy pożyczki nr (...).

Zawarta umowa poręczenia oznaczała umowę poręczenia w rozumieniu art. 876 i następnym k.c. stanowiącą zobowiązania poręczyciela wobec wierzyciela do wykonania zobowiązań pieniężnych klienta wynikających z odpowiedniej umowy pożyczki w przypadku gdy klient nie wykonuje takich obowiązków. W umowie strony ustaliły, że poręczyciel zapłaci w całości kwotę niespłaconą w ramach każdej pożyczki odpowiadającej stosownemu zawiadomieniu o poręczeniu oraz że wszystkie prawa wierzyciela związane z pożyczkami zostały nabyte przez poręczyciela w dniu rozliczenia subrogacji w rozumieniu art. 518 k.c. / umowa k. 14-18 /.

Wobec niespłacenia przez pozwanego zobowiązania wynikającego z przedmiotowej pożyczki umowy, powód wypłacił kwotę poręczenia / bezsporne /.

W piśmie z dnia 9 czerwca 2022 r. poprzednik prawny powoda działając w oparciu o art. 8 umowy z dnia 14 lutego 2020 roku, wypowiedział pozwanemu, umowę pożyczki z uwagi na niespłacanie rat zgodnie z harmonogramem. / wypowiedzenie umowy, k. 42 /.

Powód zawiadomił pozwanego o przelewie wierzytelności i wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 3.496,56 złotych / pismo k. 29v/.

Do dnia wypowiedzenia umowy tj. do 9 czerwca 2022 r. pozwany z tytułu zawartej umowy nr. zapłacił na rzecz powoda kwotę 13.963 złotych.

Na dzień wniesienia pozwu pozwany zapłacił powodowi łącznie kwotę 14.060,97 zł tytułem spłaty pożyczki / bezsporne/ .

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wymienione wyżej dowody z dokumentów których treść i autentyczność nie budziła wątpliwości, i nie była w toku postępowania kwestionowana.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Zgodnie z art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zgodnie ze wskazaną definicją pozwanemu w niniejszej sprawie przysługiwał status konsumenta.

Zgodnie z art. 513 § 1 k.c. dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie.

Należy zgodzić się z pełnomocnikiem pozwanego, że w sprawie niniejszej mamy do czynienia z klauzulami abuzywnymi.

Celem ochrony konsumentów, jako strony ekonomicznie słabszej, ustawodawca w treści art. 385¹ - 385³ k.c. usankcjonował stosowanie przez kontrahentów, będących profesjonalnymi podmiotami obrotu gospodarczego, niedozwolonych postanowień umownych (tzw. klauzul abuzywnych). Powołane przepisy stanowią implementację dyrektywy Rady Unii Europejskiej nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.UE 1993 L 95/29 z późn. zm.).

Ustawodawca przewidział dwa sposoby sądowej kontroli postanowień zawieranych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena taka może być dokonana:

- in abstracto. Ocena obejmuje wówczas jedynie wzorzec umowy a nie samą umowę, zaś podstawę kontroli stanowi w szczególności przepis art. 385¹ § 1 k.c. Jej celem jest ochrona zbiorowego interesu konsumentów. Powództwo w ramach abstrakcyjnej kontroli mogą wnieść podmioty wskazane w przepisie art. 479³⁸ k.p.c. Wyłącznie właściwym w tych sprawach jest Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Prawomocny wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów cechuje się tzw. rozszerzoną prawomocnością, co oznacza, że ma też skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania go do rejestru niedozwolonych klauzul umownych;

- in concreto, w toczącym się między przedsiębiorcą a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określonego postanowienia zawartej umowy.

Klauzule niedozwolone cechuje brak mocy wiążącej od chwili zawarcia umowy lub związania stron wzorcem umownym (dla klauzul z wzorca).

Orzeczenie sądu, który stwierdza niedozwolony charakter postanowienia umownego, ma charakter deklaracyjny, zarówno wówczas, gdy sąd orzeka w ramach kontroli incydentalnej, jak i wtedy, gdy dokonuje kontroli abstrakcyjnej (Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna. Komentarz do art. 385¹ k.c. Andrzej Kidyba (red.), Zdzisław Gawlik, Andrzej Janiak, Grzegorz Koziół, Adam Olejniczak, Agnieszka Pyrzyńska, Tomasz Sokołowski. System Informacji Prawniczej LEX).

Ochrona konsumenta przed klauzulami niedozwolonymi w umowach i wzorcach umownych jest skuteczna ex lege i sąd może dokonać ustaleń w tym przedmiocie także z urzędu, podczas rozpoznawania sprawy między konsumentem a przedsiębiorcą (Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna. Komentarz do art. 385¹ k.c. Andrzej Kidyba (red.), Zdzisław Gawlik, Andrzej Janiak, Grzegorz Koziół, Adam Olejniczak, Agnieszka Pyrzyńska, Tomasz Sokołowski. System Informacji Prawniczej LEX).

Zasadnicze wątpliwości wzbudzają postanowienia umowne nakładające na pozwanego zobowiązanie do uiszczenia kwoty: 7.618,48 zł. jako wynagrodzenia prowizyjnego, którego wartość jest bliska kwocie udzielonej pożyczki – 94 % kwoty udzielonej pożyczki.

Prowizja stanowi wynagrodzenie pożyczkodawcy w wysokości nieadekwatnej do nakładu pracy. Taka praktyka jest naruszeniem ustawy o kredycie konsumenckim i nieuczciwą praktyką rynkową.

Należy zatem uznać omawiane postanowienie w umowie za niedozwolone w rozumieniu art.385¹ § 1 k.c. Postanowienie to kształtuje obowiązki leżące po stronie pozwanej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Nieprzekonywująca jest polemika pełnomocnika powoda dotycząca zastosowania w sprawie art. 385¹ § 1 k.c. sprowadzająca się do zapatrywania, że nie można uznać wartości składnika pozaodsetkowych kosztów kredytu za wygórowaną w sposób nieuzasadniony, o ile nie przekracza ona ograniczenia, jakie ustawodawca ustanowił w art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 993 ze zm.) w odniesieniu do

sumy wszystkich pozaodsetkowych kosztów kredytu. Odpowiedzieć na ten zarzut można stwierdzeniem, że na owe pozaodsetkowe koszty kredytu może składać się wiele elementów, a więc opłaty, prowizje, podatki, marże i koszty usług dodatkowych, co wynika z art. 5 ust. 6 i 6a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 993 ze zm.). Ustawowe ograniczenie łącznej wielkości tego rodzaju obciążeń konsumenta nie odbiera Sądowi możliwości (ani nie zwalnia go od obowiązku) dokonania oceny, czy postanowienie umowne określające obowiązek zapłaty każdego z tych składników z osobna nie stanowi klauzuli abuzywnej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Stanowisko powyższe znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Przykładowo w postanowieniu z 11 września 2020 r. Sąd Najwyższy wskazał, że: „okoliczność, iż dane postanowienie umowne mieści się co do zasady w granicach określonych ustawą, nie wyłącza uznania go za niedozwolone w stosunku z konsumentem (zob. wyr. (...) z 21 stycznia 2015 r. w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, (...) SA v. J. R. i inni oraz (...) SA v. M. R. L. i inni, pkt 40-41).

Okoliczność, że pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie przekraczają wysokości określonej w art. 36a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (obecnie tekst jedn. Dz. U. z 2019, poz. 1083 ze zm.), nie wyłącza oceny, czy postanowienia określające te koszty są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.). / tak Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2021 r. w sprawie III CZP 42/20/.

Dodatkowo Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazuje, że uznanie postanowienia umownego za określające świadczenie główne podlega wykładni zawężającej, a wszelkie wątpliwości w tym zakresie należy interpretować na korzyść konsumenta (zob. wyrok (...) z 26 lutego 2015 r. w sprawie C-143/13, B., I. M. v. S. V. România SA; wyrok (...) z 23 kwietnia 2015 r. w sprawie C-96/14, J.-C. H.. (...) SA)” (Postanowienie SN z 11.09.2020 r., II CNP 1/20, LEX nr 3080044).

Ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, skutkujące rażącym naruszeniem jego interesów, może być efektem – jak w sprawie niniejszej – określenia wysokości jednego ze składników kosztów pozaodsetkowych w sposób radykalnie nieadekwatny do wzajemnych świadczeń przedsiębiorcy czy ponoszonych przez niego kosztów, prowadząc w rezultacie do istotnego naruszenia równowagi kontraktowej z pokrzywdzeniem konsumenta. Limitowanie przez ustawę rozmiaru całości obciążeń konsumenta z tytułu kosztów pozaodsetkowych kredytu nie może być interpretowane jako uprawnienie pożyczkodawcy do dowolnego określania wielkości poszczególnych składników tych kosztów – bez uwzględnienia treści art. 385¹ § 1 k.c. – o ile tylko ich suma nie przekroczy granicy określonej przez ustawodawcę.

W tym kontekście należy w pełni zgodzić się, że określenie prowizji na poziomie zbliżonym do wielkości pożyczonej kwoty nie znajduje żadnego uzasadnienia na gruncie równowagi kontraktowej w stosunkach pomiędzy przedsiębiorcą i konsumentem oraz problematyki ekwiwalentności ich świadczeń. Pojęcie prowizji – choć używane i przez ustawodawcę i w praktyce instytucji kredytowych – nie zostało ustawowo zdefiniowane, a w umowach zawieranych w obrocie finansowym odpowiadają mu rozmaite desygnaty, choć zwykle określa się tak jeden z elementów wynagrodzenia za udzielenie kredytu lub pożyczki, który – w przeciwieństwie do oprocentowania – nie jest zapłatą za możliwość korzystania z kapitału, ale stanowi swoiste wynagrodzenie instytucji kredytowej za czynności związane np. z zawarciem umowy (np. ocena zdolności kredytowej, przygotowanie i analiza dokumentów), z pozostawianiem w gotowości udostępnienia środków w przypadku kredytu niewykorzystanego czy z podejmowaniem czynności związanych z wcześniejszą spłatą kredytu lub pożyczki albo odstąpieniem przez kontrahenta od umowy. W realiach rozpoznawanej sprawy można mówić jedynie o prowizji za udzielenie pożyczki, natomiast równocześnie brak jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż koszty, jakie pożyczkodawca poniósł w związku z czynnościami skutkującymi zawarciem umowy i wypłatą kapitału, pozostają w choćby zbliżonej proporcji do żadanego od pozwanego świadczenia wzajemnego. Bez wątplenia, tego rodzaju postanowienia umowne dotyczące prowizji są niezgodne z zasadami uczciwości kupieckiej, a także z zasadami współżycia społecznego i kształtują obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, skoro nie mają jakiegokolwiek uzasadnienia i powiązania ekonomicznego z poniesionymi rzeczywiście kosztami przedsiębiorcy udzielającego pożyczki. Wszelkie opłaty pobierane przez

pożyczkodawcę powinny wyrównywać rzeczywiste koszty poniesione przez niego w związku z podjęciem danej czynności i nie powinny być rażąco wysokie dla konsumenta, a zatem nie powinny być formułowane w sposób ryczałtowy, bez odzwierciedlenia w kosztach ponoszonych rzeczywiście przez pożyczkodawcę. Niedopuszczalna jest sytuacja, gdy jedna ze stron umowy, wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje postanowienia umowne w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, która prowadzi do pokrzywdzenia drugiej strony stosunku prawnego, w tym wypadku konsumenta, a tym samym do rażącego naruszenia jego interesów.

Spełnione są również pozostałe przesłanki zastosowania art. 385¹ § 1 k.c., skoro strona powodowa bezsprzecznie, zawierając przedmiotową umowę pożyczki, posłużyła się wzorcem umownym, na który konsument nie miał rzeczywistego wpływu, a prowizja co do zasady nie ma charakteru świadczenia głównego (tak np. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2004 r., I CK 472/03, niepubl. lub w wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta z dnia 14 grudnia 2010 r., XVII AmC 426/09, niepubl.) – za główne można uznać przede wszystkim takie świadczenie, które wyznaczone jest przez essentialia negotii danej umowy, tymczasem w rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z wynagrodzeniem za podjęcie czynności związanych z zawarciem umowy, nie zaś z zapłatą za możliwość korzystania z kapitału, którą można byłoby ewentualnie zakwalifikować jako świadczenie główne w ramach umowy pożyczki. Wobec powyższego, stwierdzić trzeba, iż postanowienie umowy pożyczki zobowiązujące konsumenta do zapłaty wygórowanej prowizji nie wiąże pozwanego, a tym samym roszczenie o zapłatę jej pozostałej, nieuiszczonej dotąd części, jest niezasadne.

Zgodnie z art. 385¹ § 2 kc, jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Mając na uwadze powyższe rozważania, należało określić wysokość zobowiązania pozwanego z tytułu zawartej umowy pożyczki z uwzględnieniem abuzywnego charakteru klauzul, które nie wiązały pozwanego.

Całość zobowiązania pozwanego w umowie określono na sumę 17.440,49 zł. W wyniku stwierdzenia abuzywności zastrzeżenia prowizyjnego w kwocie 7.618,48 zł wskazaną sumę zobowiązania należało pomniejszyć o tę wartość, co daje sumę 9.822,01 zł. Taką więc sumę pozwany winien spłacić powodce w dniu zawarcia umowy. W pozostałym zakresie umowa wiązała strony.

Do dnia wypowiedzenia umowy tj. do 9 czerwca 2022 r. pozwany z tytułu zawartej umowy nr. zapłacił na rzecz powoda kwotę 13.963 złotych. Na dzień wniesienia pozwu pozwany zapłacił powodowi łącznie kwotę 14.060,97 zł tytułem spłaty pożyczki.

Mając powyższe na uwadze roszczenia powoda należy uznać za bezzasadne.

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Na wskazane koszty złożyły się koszty zastępstwa procesowego w wysokości 917 zł. oraz 17 zł. tytułem opłaty od pełnomocnictwa. O odsetkach od kwoty zasądzonej tytułem kosztów orzeczono stosownie do art. 98 § 1¹ kpc.

Sędzia Wojciech Wysoczyński